

**HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 10 OCTOMBRIE 1978**

**H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co.
împotriva Hauptzollamt de Flensburg
(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Finanzgericht din Hamburg)**

„Regimul fiscal al alcoolului”

Cauza 148/77

În cauza 148/77,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Finanzgericht (Tribunalul financiar) din Hamburg pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

ENTREPRISE H. HANSEN JUN. & O. C. BALLE GMBH & Co., cu sediul la Flensburg,

și

HAUPTZOLLAMT (Biroul vamal principal) DIN FLENSBURG,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 9, 37, 92, 93, 95 și 227 din Tratatul CEE, în ceea ce privește aplicarea legii germane din 8 aprilie 1922 referitoare la monopolul asupra alcoolului,

CURTEA,

compusă din domnii H. Kutscher, președinte, J. Mertens de Wilmars și A. J. Mackenzie Stuart, președinți de cameră, A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O’Keeffe, G. Bosco și A. Touffait, judecători,

avocat general: dl F. Capotorti

grefier: dl A. Van Houtte

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Întrucât, prin ordonanța din 24 octombrie 1977, primită la Curte la 7 decembrie 1977, Finanzgericht din Hamburg, a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, cinci întrebări preliminare privind interpretarea articolelor 9, 37, 92 – 94, 95 și 227 alineatul (2) din Tratatul CEE, în raport cu regimul de impunere aplicabil anumitor băuturi alcoolice importate;

2 Întrucât rezultă din dosar că reclamanta în acțiunea principală a comercializat în 1974 alcool de origini diferite, fie ca atare, fie sub formă de cupaje, conținând, pe lângă alcool de producție națională, produse originare din Guadelupe, Surinam, Jamaica și Indonezia;

3 a intervenit un litigiu între reclamantă și administrația fiscală cu privire la rata de impunere aplicabilă diferitelor băuturi alcoolice, administrația repartizându-le la rata generală, în timp ce reclamanta susține că băuturilor alcoolice importate ar trebui să li se aplice rata de impunere minimă rezervată de legislația germană, în temeiul alineatului (79) al doilea paragraf din Branntweinmonopolgesetz, pentru anumite tipuri de produse, în special alcoolul din fructe, și pentru anumite categorii de distilării, precum distilările **supuse impunerii prin taxă forfetară**, micile distilării sub supraveghere vamală și distilările cooperative;

4 reclamanta în acțiunea principală, apreciind că are dreptul la aceleași avantaje fiscale, în favoarea băuturilor alcoolice importate de aceasta, a introdus o acțiune la Finanzgericht din Hamburg, care, în vederea soluționării litigiului, a adresat următoarele întrebări:

(1) Articolul 227 alineatul (2) din Tratatul CEE, în termenii căruia dispozițiile speciale și generale din tratat privind libera circulație a mărfurilor sunt aplicabile departamentelor fiscale (de peste mări), trebuie să fie interpretat în sensul că dispozițiile menționate includ și dispozițiile fiscale din partea a treia titlul I capitolul 2, în special articolul 95 din Tratatul CEE, sau în sensul că dispozițiile referitoare la libera circulație a mărfurilor, în sensul articolului 227 alineatul (2) includ numai dispozițiile din partea a doua titlul I?

(2) Trebuie interpretat articolul 37 și, eventual, și articolul 95 din Tratatul CEE, în cazul în care această ultimă dispoziție ar fi aplicabilă schimburilor comerciale cu departamentele franceze, în sensul că produsele provenind din statele membre sau din departamentele franceze nu pot să facă obiectul nici unei impunerii, la import, sub forma unui impozit de consum, care să fie superioară celei care afectează, la rata fiscală cea mai scăzută, aceleași produse sau produse similare sau care se pot substitui acestora, din producția națională, chiar dacă rata fiscală cea mai scăzută nu se aplică decât unei mici părți din producția națională din motive sociale specifice?

(3) Reducerea sarcinii fiscale în beneficiul unei părți din producția națională poate fi considerată ca un ajutor din partea statului care intră sub incidența dispozițiilor de la articolele 92 – 94 din Tratatul CEE sau, după caz, în funcție de ce criterii trebuie să se facă distincție între ajutoarele acordate de state, în sensul articolului 92 din Tratatul CEE, și reducerile fiscale a căror compatibilitate cu tratatul trebuie apreciată având în vedere dispozițiile fiscale de la articolul 95 și, eventual, și cele care vizează monopolurile naționale cu caracter comercial, menționate la articolul 37?

(4) În cazul în care sarcina fiscală care afectează mărfurile provenind din statele membre și eventual și de pe teritoriile menționate la articolul 227 alineatul (2) din Tratatul CEE nu poate, la import, să fie superioară impunerii minime la care sunt supuse aceleași produse sau produsele similare sau care se pot substitui acestora, din producția națională: termenul de taxă cu efect echivalent unui drept vamal utilizat la articolul 9 din Tratatul CEE, trebuie interpretat în sensul că include și impozitele de consum, atunci când la importul produselor provenind din țări terțe se percep impozite de consum superioare celor care se aplică importului acelorași produse sau al produselor similare sau care se pot substitui acestora provenind din state membre sau din teritoriile menționate la articolul 227 alineatul (2) din Tratatul CEE?

(5) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea de la punctul 4: dispozițiile combinate de la articolul 9 din Tratatul CEE, din Regulamentul nr. 950/68 și de la articolul 189 din Tratatul CEE trebuie interpretate în sensul că după 1 iulie 1968 statele membre nu mai au dreptul să instituie taxe cu efect echivalent unui drept vamal care au ca efect impuneri asupra mărfurilor importate din țări terțe mai mari decât cele aplicate produselor similare, de aceeași natură sau

care se pot substitui acestora, provenind din statele membre sau din teritoriile menționate la articolul 227 alineatul (2) din Tratatul CEE?

Cu privire la prima întrebare (aplicarea dispozițiilor fiscale din tratat pentru departamentele franceze de peste mări)

5 Întrucât o parte din băuturile alcoolice în cauză erau importate din Guadeloupe, departament francez de peste mări (DOM), Finanzgericht ridică problema aplicabilității în cazul acestor produse a dispozițiilor fiscale din tratat și, în special, a normei de non-discriminare de la articolul 95;

această îndoială se datorează faptului că articolul 227 alineatul (2) din tratat declară aplicabile departamentelor franceze de peste mări anumite grupuri de dispoziții desemnate nominal, dispozițiile fiscale nefiind enumerate printre acestea;

6 potrivit dosarului, se pare că reclamanta în acțiunea principală a invocat, în primul rând, ca bază a pretențiilor sale, norma de non-discriminare de la articolul 95, pe care o consideră aplicabilă pentru DOM;

opiniile expuse pe această temă în cursul procedurii de către Comisie, pe de o parte, și Guvernul Republicii Franceze, pe de altă parte, sunt contradictorii;

conform Comisiei, dispozițiile fiscale din tratat nu sunt aplicabile pentru DOM, din motivul că acestea nu sunt vizate în mod expres la articolul 227 alineatul (2) și că acestea nu au fost declarate aplicabile printr-un act ulterior;

pe de altă parte, guvernul francez și-a exprimat opinia că teritoriile franceze de peste mări aparțin Comunității în măsura în care acestea sunt parte integrantă a Republicii Franceze și că, în consecință, toate dispozițiile din tratat se aplică de drept în cazul acestora, cu excepția cazurilor în care sunt adoptate dispoziții speciale de către Consiliu, în caz de nevoie, pentru a ține seama de specificitatea acestora, recunoscută prin tratat;

Guvernul Republicii Federale Germania, fără a lua poziție cu privire la această întrebare de principiu, și-a exprimat părerea că articolul 95 este în orice caz aplicabil ca o completare necesară a dispozițiilor referitoare la eliminarea drepturilor vamale și a taxelor cu efect echivalent;

7 întrucât în temeiul articolului 227 alineatul (1), tratatul se aplică întregii „Republici Franceze”;

poziția specială a DOM a fost determinată în acești termeni la articolul 227 alineatul (2):

„În ceea ce privește departamentele franceze de dincolo de mări, dispozițiile speciale și generale din prezentul tratat referitoare la:

- libera circulație a mărfurilor,
- agricultură, cu excepția articolului 40 alineatul (4),
- liberalizarea serviciilor,
- regulile concurenței,
- măsurile de salvagardare prevăzute la articolele 108, 109 și 226,
- instituții,

sunt aplicabile de la intrarea în vigoare a prezentului tratat.

Condițiile de aplicare a altor dispoziții din prezentul tratat vor fi determinate în cel mult doi ani după intrarea acestuia în vigoare, prin decizii ale Consiliului hotărând în unanimitate asupra propunerii Comisiei.

Instituțiile Comunității se asigură, în cadrul procedurilor prevăzute în prezentul tratat și în special la articolul 226, că se permite dezvoltarea economică și socială a acestor regiuni”;

8 întrucât rezultă din observarea practicii legislative a Comunității că, în afara unor dispoziții izolate, Consiliul nu a făcut uz de posibilitatea oferită de articolul 227 alineatul (2) al doilea paragraf;

pe de altă parte, numeroase dispoziții speciale au fost adoptate ulterior în favoarea DOM, în cadrul reglementărilor cu privire la subiecte diverse, însă niciuna dintre acestea nu se referă la dispozițiile fiscale;

având în vedere aceste elemente de fapt și de drept, este necesar să se răspundă întrebării adresate de instanța națională;

9 întrucât reiese din articolul 227 alineatul (1) că statutul DOM în cadrul Comunității este definit, în primul rând, prin trimitere la constituția franceză, în termenii căreia, astfel cum a fost prezentat de către guvernul francez, departamentele franceze de peste mări sunt parte integrantă din Republică;

pentru a ține seama de situația geografică, economică și socială particulară a acestor departamente, alineatul (2) al articolului 227 a prevăzut totuși că tratatul s-ar aplica în etape, asigurând, în plus, cele mai mari posibilități de a adopta dispoziții speciale, adaptate cerințelor specifice ale acestor părți ale teritoriului francez;

10 în acest scop, articolul 227 a indicat în mod clar anumite capitole și articole care ar fi aplicabile de la data intrării în vigoare a tratatului, rezervând un termen de 2 ani în cursul căruia ar putea fi determinate de către Consiliu condiții de aplicare speciale în ceea ce privește alte grupuri de dispoziții;

după expirarea acestui termen, dispozițiile din tratat și din legislația secundară trebuie, deci, să se aplice de drept în cazul DOM, în măsura în care acestea sunt parte integrantă din Republica Franceză, înțelegându-se, totuși, că rămâne posibilitatea de a prevedea ulterior măsuri specifice pentru a răspunde nevoilor acestor teritorii;

întrucât rezultă din aceste considerații că articolul 95 este aplicabil tratamentului fiscal al produselor originale din DOM;

11 prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 227 alineatul (2) din Tratatul CEE, interpretat ținând seama de primul alineat al aceluiași articol, trebuie înțeles ca implicând aplicabilitatea, în ceea ce privește mărfurile originare din departamentele franceze de peste mări, a dispozițiilor fiscale din tratat și, în special, a normei de nediscriminare de la articolul 95;

Cu privire la a doua și a treia întrebare (tratamentul băuturilor alcoolice de origine comunitară cu privire la articolele 37, 92 – 94 și 95 din tratat)

12 Întrucât prin a doua și a treia întrebare, Finanzgericht vizează obținerea în mod simultan a unor indicații cu privire la interpretarea articolului 37, referitor la monopolurile naționale cu caracter comercial, a articolelor 92 – 94 referitoare la regimul ajutoarelor, a articolului 95 referitor la aplicarea nediscriminatorie a impunerilor interne, pentru a fi în măsură să evalueze compatibilitatea cu tratatul a dispozițiilor legii naționale în favoarea anumitor tipuri de băuturi alcoolice sau de anumite categorii de producători și să deducă din această evaluare, consecințele asupra tratamentului fiscal al băuturilor alcoolice importate de origine comunitară;

13 întrucât rezultă dintr-o expunere comparativă furnizată de Comisie la cererea Curții, că sunt cunoscute regimuri preferențiale comparabile cu cele de la paragraful 79 din Branntweinmonopolgesetz, chiar dacă sub forme diverse, în mai multe state membre;

rezultă din același studiu că astfel de regimuri pot exista în afara oricăror legături cu un monopol comercial, în cadrul legislațiilor cu caracter pur fiscal;

pare, prin urmare, preferabil să se examineze problema ridicată de instanța națională în primul rând din punctul de vedere al normei fiscale de la articolul 95, datorită caracterului său general și nu din cel al articolului 37, specific regimului monopolurilor naționale;

această metodă este cu atât mai justificată cu cât articolul 37 este întemeiat pe același principiu ca și articolul 95, respectiv eliminarea oricărei discriminări în schimburile între statele membre;

14 de asemenea pare de dorit să se examineze întrebarea adresată de instanța națională din punctul de vedere al articolului 95, mai degrabă decât în ceea ce privește dispozițiile privind ajutoarele de la articolele 92 – 94, din moment ce și acestea se bazează pe aceeași idee fundamentală ca și articolul 95, respectiv eliminarea intervențiilor cu caracter public – inclusiv reduceri fiscale – care pot avea ca efect denaturarea condițiilor normale de schimburi comerciale între statele membre;

15 întrucât, în perspectiva articolului 95, întrebările adresate de Finanzgericht vizează, în esență, să stabilească dacă și eventual în ce condiții băuturile alcoolice importate pot beneficia de favoruri rezervate printr-o legislație fiscală națională pentru anumite tipuri de produse sau pentru anumite categorii de producători;

16 întrucât în stadiul actual al evoluției sale și în lipsa unei unificări sau armonizări a dispozițiilor relevante, dreptul comunitar nu interzice statelor membre să acorde avantaje fiscale sub formă de exonerări sau de reduceri ale drepturilor pentru anumite tipuri de băuturi alcoolice sau pentru anumite categorii de producători;

facilitățile fiscale de acest gen pot servi, în fapt, unor scopuri economice sau sociale legitime, precum utilizarea de către distilerie a unor materii prime determinate, menținerea producției de băuturi alcoolice tipice de calitate ridicată sau menținerea unor anumite categorii de exploatații, precum distileriile agricole;

17 conform cerințelor de la articolul 95, astfel de regimuri de favorizare trebuie, totuși, înțelese fără discriminare în ceea ce privește băuturile alcoolice care provin din alte state membre;

articolul 95 nu permite să se stabilească, în această privință, o distincție în funcție de motivele sociale sau de altă natură, care se află la originea acestor regimuri speciale, și nici în funcție de importanța relativă a acestora în raport cu regimul normal de impunere;

18 în acest context pot apărea probleme delicate de asimilare, ținând seama de factorii de care diferitele legislații naționale au condiționat acordarea avantajelor fiscale în cauză, precum natura materiilor prime, caracteristicile tehnice ale instalațiilor, procedeele de distilare, modalitățile de impunere și metodele de control fiscal;

aceste dificultăți se evidențiază în mod special într-un caz precum cel în cauză în care este vizat un anumit produs – romul – a cărui origine se află în afara zonei climatice europene;

19 în ceea ce privește aceste dificultăți de comparație, este necesar să se sublinieze că articolul 95 alineatul (1) vizează atât discriminările „directe”, cât și pe cele „indirecte” și că aplicarea acestei dispoziții nu se bazează pe cerința riguroasă cu privire la identitatea produselor, ci pe caracterul „similar” al acestora;

în plus, articolul 95 alineatul (2) interzice orice sistem de impunere internă care ar fi „de natură să protejeze indirect alte producții”;

rezultă că favorizările speciale prevăzute de o legislație națională în avantajul anumitor tipuri de băuturi alcoolice sau al anumitor categorii de producători ar putea fi revendicate în favoarea băuturilor alcoolice comunitare importate în toate cazurile în care ar fi îndeplinite criteriile pe care se întemeiază articolul 95 alineatele (1) și (2);

20 prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebarea a doua și a treia că în cazul în care legislația fiscală națională favorizează prin intermediul scutirilor fiscale sau al atribuirii de rate de impunere reduse, producția de anumite băuturi alcoolice sau anumite categorii de producători, chiar dacă de aceste avantaje nu profită decât o mică parte din producția națională sau sunt acordate din motive sociale deosebite, aceste avantaje trebuie să fie extinse la băuturile alcoolice comunitare importate care îndeplinesc aceleași condiții, ținând seama de criteriile pe care se întemeiază articolul 95 alineatele (1) și (2);

Cu privire la a patra și a cincea întrebare (regimul fiscal al băuturilor alcoolice originare din țări terțe)

21 Întrucât întrebarea a patra și a cincea vizează regimul de impunere a băuturilor alcoolice care provin din țări terțe;

Finanzgericht, prin trimiterea la articolul 9 din Tratatul CEE și la Regulamentul 950/68 al Consiliului din 26 iunie 1968 privind tariful vamal comun (JO nr. L 172), indică faptul că acesta dorește să afle, presupunând că un regim de impunere este recunoscut ca discriminatoriu în ceea ce privește mărfurile importate, dacă o asemenea diferență de tratament ar intra eventual sub incidența interdicției cu privire la taxele cu efect echivalent drepturilor vamale sau dacă aceasta ar trebui să fie considerată o creștere a drepturilor tarifului vamal comun, incompatibilă cu caracterul uniform al acestuia;

22 întrucât este necesar să se evidențieze, în această privință, pe de o parte, că articolul 9 din tratat nu are ca obiect decât interzicerea taxelor cu efect echivalent drepturilor vamale în schimburile comerciale „între statele membre” astfel încât această dispoziție nu vizează importurile de produse provenind din țări terțe, pe de altă parte, că, în afara unor circumstanțe excepționale, o singură percepere fiscală nu ar putea fi calificată în același timp ca impunere

internă și ca taxă cu efect echivalent unui drept vamal (hotărârea din 18 iunie 1975, cauza 94/74, IGAV, Recueil p. 699 și hotărârea din 22 martie 1977, cauza 78/76, Steinike, Recueil, p. 595);

având în vedere aceste observații, întrebările adresate de instanța națională trebuie să fie înțelese ca vizând, în fapt, să se stabilească dacă există în schimburile economice cu țările terțe o normă de nediscriminare fiscală similară celei de la articolul 95;

23 Întrucât tratatul nu conține, pentru schimburile cu țări terțe, în ceea ce privește impunerile interne, nicio normă similară celei de la articolul 95, aceasta nefiind aplicabilă decât produselor originare din statele membre;

răspunsul la întrebarea adresată de instanța națională depinde, prin urmare – fără a aduce atingere dispozițiilor reglementare a căror aplicare nu este vizată aici – de starea relațiilor convenționale, multilaterale și bilaterale între Comunitate și diferitele țări terțe luate în considerare;

24 prin urmare, este necesar să se răspundă la a patra și a cincea întrebare că tratatul nu conține nicio dispoziție care să interzică eventuale discriminări în aplicarea impunerilor interne pentru produsele importate din țări terțe, fără a aduce atingere, totuși, dispozițiilor convenționale care pot fi în vigoare, între Comunitate și țările de origine ale unui anumit produs;

Cu privire la cheltuielile de judecată

23 Întrucât cheltuielile efectuate de către Guvernul Republicii Federale Germania și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări;

întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața Finanzgericht din Hamburg, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Finanzgericht Hamburg, prin ordonanța din 24 octombrie 1977, hotărăște:

(1) Articolul 227 alineatul (2) din Tratatul CEE, interpretat ținând seama de primul alineat al aceluiași articol, trebuie să fie înțeles ca implicând aplicabilitatea, în ceea ce privește mărfurile originare din departamentele franceze de peste mări, a dispozițiilor fiscale din tratat și, în special, a normei de nediscriminare de la articolul 95.

(2) În cazul în care o legislație fiscală națională favorizează prin intermediul scutirilor fiscale sau al atribuirii de rate de impunere reduse, producția de anumite băuturi alcoolice sau anumite categorii de producători, chiar dacă de aceste avantaje nu beneficiază decât o mică parte din producția națională sau sunt acordate din motive sociale deosebite, aceste avantaje trebuie să fie extinse la băuturile alcoolice comunitare importate care îndeplinesc aceleași condiții, ținând seama de criteriile pe care se întemeiază articolul 95 alineatele (1) și (2) din Tratatul CEE.

(3) Tratatul CEE nu conține nicio dispoziție care să interzică eventuale discriminări în aplicarea impunerilor interne pentru produsele importate din țări terțe, fără a aduce atingere, totuși, dispozițiilor convenționale care pot fi în vigoare între Comunitate și țara de origine a unui anumit produs.

Kutscher Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Pescatore
Sørensen O'Keefe Bosco Touffait

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 10 octombrie 1978.

Grefier
A. Van Houtte

Președinte
H. Kutscher